

Kihozom őt nektek
Budahegyvidék, 2017. október 29

Lekció: 46.zsoltár

Imádkozzunk: Mennyei Atyánk a mi Urunk Jézus Krisztusunk által! Magasztalunk és dicsőítünk Téged ezen a napon, amikor szent hajlékodbá egybegyűjtöttél bennünket. Áldunk jószágodért, dicsérsz szent nevedet megtartó hűségéért. Dicséretet mondunk Neked ujjongó szóval gondviselésed minden munkájáért, ahogyan bennünket csodálatosan vezettél, megtartottál, rosszból szabadítottál, betegségből gyógyítottál, gyászban vigasztaltál, és életünkben békét teremtettél. De legfőképpen azért magasztalunk, hogy elküldötted érettünk Egyszülött Fiadat, Jézus Krisztusunkat, hogy kiszabadíts bennünket bűnből, halálból, elveszésből, hogy úgy állíts bennünket ítélőszéked elé, mint akikre Jézus Krisztusban tekintesz, Aki nekünk igazságot, életet és üdvösséget szerzett. Óérette kérünk most, mennyei Atyánk, küldd el Szentlelkedet, töltsd be szívünket ezen az istentiszteletünkön, és add, hogy az Ige szava, mely hozzánk hangzik, egészen szívünkig elérjen, ott gyökeret eressen, s megnövekedvén méltó gyümölcsöt teremjen Neked dicsőségedre, és embertársainknak javára. Megvalljuk, mennyei Atyánk, hogy a mi készségünk, erőnk kevés ehhez. De azzal a boldog reménnyel jövünk most Hozzád, hogy Te ezt megadod nekünk, mert mi ezt Tőled a mi Urunk, Krisztusunk, Üdvözítőnk nevében kérjük. Óérette hallgasd meg imádságunkat. Ámen

Textus: Ímé kihozom őt néktek. (János 19, 4)

Kedves Testvérek! Jézus halálának és feltámadásának történetét olvassuk ezekben a napokban úgy, ahogyan János evangélista feljegyezte. Jó az, hogy a Bibliaolvasó Kalauz úgy tárja elénk János evangélista feljegyzését, hogy akár egy egész napot is eltűnődhetünk egy-egy rövidebb szakaszon, eseményen, és ezek a napok így vezetnek bennünket a kereszt titkának mélyebb megértéséhez. Azért is jó ez, mert mostanában egyre több nyugtalanító hírt kapunk, és jelét is látjuk annak, hogy az a világ, amit Európának vagy nyugati civilizációnak nevezünk, már nem akarja látni a keresztet. Bíróági döntések születnek erről, sőt, szégyenkezve mondjuk, itt-ott még egyházi emberek is kezdeményezik a kereszt levételét, mondván, ne bántsunk a kereszt látványával másokat. Ma Jézus elítélésének a körülményeiről olvasunk, arról, ahogyan a hatalmasok halálra adják a Mindenhatót; arról, ahogyan halálba adják az élet-adót. Mindazáltal, még ebben a rövid felolvasott szakaszban is megláthatjuk, miképpen szerzett nekünk Isten üdvösséget.

A felolvasott rész alapján, amely, mondom, csak egy kis metszete annak, ahogyan Jézus vádlói és Pilátus huza-vonába bocsátkoznak arról, hogy ki mondja ki az ítéletet, tudniillik a végső ítéletet Jézus fölött, éppen az az első benyomásunk, hogy miközben itt már egy eldöntött dologról van szó (ahogy olvastuk korábban a Nagytanácsban Kajafásnak, a főpapnak a szavát: meg kell halnia ennek egynek), mindeközben tehát azt látjuk, hogy senki akarja kimondani a döntő szót, a végső ítéletet. Senki nem akarja a felelősséget vállalni. Ilyenkor a legegyszerűbb, és az emberiség által mindmáig gyakorolt módszer az, hogy bűnbakot kell állítani. Bűnbakká kell tenni az illetőt, Jézust is. René Girard francia tudós írta le a bűnbakállítás logikáját és lélektanát. Ez egy nagyon különös, sajátos szertartás. A lényege azonban éppenséggel nem az, hogy megvádolunk valakit a nyomorúságaink miatt, őt okoljuk bajainkért, és ezért megbüntetjük, mint minden rossznak a szerzőjét vagy akár ártatlanul is. A bűnbaklényege az, hogy a bűnbaknak is vállalnia kell ezt a szerepet. Vállalnia kell és ki kell mondania, hogy ő az oka, ő az eredője a nyomorúságoknak, ő az oka a rengeteg bajnak, sőt, őbenne összponosul mindez. Mi, akik itt élünk Közép-Európában ismerjük ezt, az idősebbek pedig különösen jól emlékeznek arra, amit koncepció pereknek neveztek. Ezekben nem volt elég, hogy valakit ártatlanul megvádoltak, elítéltek, börtönbe zárták, netán

kivégeztek. A koncepciók perек rítusának, szertartásának az volt a lényege, hogy a vádlott maga mondja ki a régi gyónó szöveget: ego sum qui fecit (én tettem azt), ő maga vállalja magára bűnt és önmagát nevezze meg bűnösnek. Ez a bűnbak-képzésnek a lélektani és logikai folyamata. És ez a rítus, mint mondtam, ma is él az emberiség körében. A bűnbaknak ki kell mondani, hogy méltán éri őt a büntetés, ki kell mondania önmaga fölött az ítéletet, egyszerűen: önitéletet kell kimondania, és szinte neki is megváltás a reá kirótt ítélet. Ekként résztvevővé válik ebben a szörnyű szertartásban, mitöbb enélkül nem is mehet végbe a rítus. Persze, amikor aztán kiderül, hogy nem ő volt a vétkes, vagyis ártatlan volt, és a nyomorúságok tovább ismétlődnek, akkor az emberek megint keríteneк egy bűnbakot. Talán éppen azt, aki az előzőlegbűnbakká tette embertársát.

De figyeljük meg, hogy ebben a szörnyű szertartásban, ami most itt zajlik Pilátus, a Nagytanács, a nép, a vádlók, a törvényhozók, a hatalom emberei között, ebben Jézus mindvégig ártatlannak vallja magát. Sem a tanítványai megfutamodása, sem a megvertetés, sem a leköpdösés, sem a megalázás, sem a hamis vádak, sem a hamis tanúk, sem a hatalom fenyegetése nem viszi rá, hogy kimondja, és magára vegye a vádat. Ezt mondta Pilátusnak az imént: "te mondd, hogy én király vagyok. De az én országom nem ebből a világból való." Tehát nem veszi magára a vádat. Igen az ítéletet magára veszi, és elhordozza. Így mondja róla, így jövendölte róla Ézsaiás próféta: bűneink büntetése rajta volt (Ézs 53). És ezzel éppen maga Jézus mondja ki a döntő szót, miközben senki nem meri, nem akarja, képtelen rá, hogy kimondja az végsőítéletet. Azt mondja Jézus: "ki kell innom a pohárt, amelyet az Atya adott nekem."Vagyis Isten üdvözítésének a titka van itt elrejtve ebben a megrendítő jelenetben, hogy miközben az ember belefoglalja a maga haragját, vádját, és gyűlöletét ebbe a bűnbak-képző rítusba, gondosan kerülve, persze, az ítélet kimondását, aközben Isten Jézus Krisztus által kimondja a lényegét: bűneink büntetése volt rajta!

Másodszor, és ezt olvastam fel ebből a jelenetből, azt halljuk, hogy Pilátus a kihallgatás egy pontján kimegy, kiáll vádlók és a tömeg elé, akik kint várják az ítéletet, a döntő szót, és azt mondja nekik: *kihozom őt nektek*. Vagyis: kihozom és megmutatom, hogy mennyire tehetetlen! Pilátus ugyanis nem lát Jézus esetében elítélésre méltó körülményt. Többször is kimondja: *ártatlan*. Nem kell őt elítélni, szabadon kell engedni. De már félig-meddig enged a vádnak, és azt mondja: kihozom őt nektek;vagyis megmutatom, mennyire tehetetlen, mennyire védtelen, mennyire esélytelen velünk és veletek szemben, nincsen benne semmi, ami igazolná a vádatokat. Látjátok? Én rendelkezem vele. És olyannak mutatom be, úgy mutatom meg, olyanná teszem, amilyenné akarom. A hatalmas beszél itt a hatalom alá vetetről. Azt is mondja Pilátus, hogy: íme, az ember. Milyen ez az ember? Kiszolgáltatott és megalázott. De még hogy tetézza Pilátus, be is öltözteti Jézust, ráadnak egy bíbor köntöst, amit átneveznek királyi palástnak, hadd ábrázolja csak ki sokak titkos és elrejtett álmát és vágyát a szabadságról, az önálló országról, aztán megvereti az embereivel, és kiállítja a megvert királyt, a legyőzött királyt, a letaposottat, és azt mondja: íme, az ember. Íme, a ti királyotok. Kézre kapható, a szó legmélyebb értelmében manipulálható, ide-oda dobálható – kihozom őt nektek.Ez a szó, hogy kiviszem (vagy: kihozom) szakkifejezés. Az evangélisták több ízben ezzel a szóval írják le (Lukács evangélista pedig az Apostolok Cselekedeteiben is ezzel jelzi) azt az eseményt, cselekményt, amikor egy foglyot bíróságra visznek. Viszik, vezetik. Éppenséggel az illetőnem a maga ura, hanem fogoly és ítélet készül ellene, vádat fogalmaznak meg ellene, kiviszik, vezetik, elvezetik, odavezetik, bíró elé vezetik – sokféleképpen lehet ezt a szót visszaadni (Ugyanezzel fejezi ki János evangélista, mikor Jézus elé viszik a bűnös asszonyt, János 8,3). Nézőpont kérdése. De olyannyira mély a kifejezés ereje, hogy János evangélistaegy másfajta helyzetben is alkalmazza. Amikor Jézus azt mondja: elmegyek és meglátogatom Lázár barátomat, hogy felköltsem őt, a tanítványai óvnák ettől, féltik, hogy elfogják és megölik, de látva Jézus eltökéltség, Tamás így kiált fel: menjünk

el, hogy vele együtt haljunk meg mi is (Jn 11,15). Menjünk el - ezt egészen pontosan így kellene fordítani: vezettessünk el vele mi is. Nem azt mondja tehát Tamás, hogy kerekedjünk fel és induljunk el, hanem: adjuk magunkat vezetése alá, hogy vele együtt haljunk meg. Ennyire kötött, érzékletes és fontos ez a szó. Kivezetem őt nektek (kiviszem őt nektek), mondja Pilátus. Kiállítom elétek. Aztán azt mondja: íme, az ember. De vajon Pilátus mondja ezt, hogy íme, az ember? Valóban csak ennyit jelent ez a szó, hogy íme itt van ez a férfi? Itt van ez az ember. Itt van ez az alak. És vajon, amikor Kajafás a Nagytanácsban azt mondta: jobb, hogy egy ember haljon meg, mintsem, hogy az egész nép vesszen el – ezt vajon Kajafás mondta? Az evangélista megjegyzi, hogy abban az évben ő volt a főpap és prófétált. Valójában nem tudta, hogy mit mond. Pilátus sem tudta, mit mond. És azért nem tudták, mert Jézus egész földi szolgálata vezettetés volt. Így kezdődik: és kiveteték a Lélektől a pusztába (Lukács 4,1). Lukács ugyanazt a szót használja itt, mint János evangélista. Kivezette őt a Lélek. Jézus a Lélek erejében, a Lélek által vezettetik végig az engedelmesség útján. Így harcolja meg az engedelmisséget, hogy kiigya azt a poharat, amit az Atya adott neki.

Végül így is lehet a Pilátus szaváthangsúlyozni, aki itt alkudozik, hogy ne neki kelljen kimondania az ítéletet, íme, kihozom őt *nektek*. Hadd hangsúlyozzam ezt így: *nektekhozom* ki őt. Ideállítom a rendelkezésekre. Bár különböző módokon írják le (ahogyan a tanúk eltérő nézőpontokból látják) ugyanezt az eseményt, ám mindegyik evangélista jelzi, hogy Pilátus miképpen próbálja visszaadni Jézust a vádlók kezébe, és igyekszik hangsúlyossá tenni, hogy *nektek* adom, a *kezetekbe* adom, vigyétek el őt, *ítéljétek fölötte ti*. Nektek, most, kihozom. Ez egy háritó mozdulat: döntsetek ti. Ám az előzőek fényében azt kell mondanunk, hogy még ezt sem igazán Pilátus mondja. Nagy és mély isteni dráma húzódik meg a történet mögött. Valójában Isten bocsátotta rendelkezésünkre Krisztust, egészen a halálig. Rendelkezésünkre bocsátotta, és pedig azért, hogy idézzük Jézus szavát: hogy akik az övéi, azok megmaradjanak. Luther Márton 500 esztendeje tűzte ki vita-téziseit az egyház megújításáról. Úgy emlékezünk rá vissza, mint egy bátor emberre, aki megértette Istennek a Jézus Krisztusban megszerzett helyreállító tettét, a szabadító nagy kegyelmet, az igazság-ajándékot, és miután megértette, csak ennek akart élni, és ilyennek akarta látni az egyházat is. Ezért tűzte ki a vita-tételeit, ezért indult ebből az egyház megújítása, visszaalakítása a jézusi valóságra. Kevesen tudják, hogy Luther a legkevésbé mozgalmár volt, hanem koránakaz egyik legkitűnőbb teológusa volt, mitöbb, ő volt a kereszt-teológusa. Jól látta, hogy a keresztben van elrejtve a kereszt ellentéte. Az emberi szóban van elrejtve annak az ellentéte, az isteni ige. Jól látta, hogy a keresztben van elrejtve az élet, a halálban a kegyelem, az ádozatban az új kezdet. Isten haragjában van elrejtve az Isten szeretete. És a bűn tombolásában van elrejtve a megmentő ígéret. Ha a keresztre tekintünk, és jól tekintünk a keresztre, és halljuk azt a döntő szót, amit Isten Jézus Krisztusban kimondott, akkor ezt mi is látjuk és értjük.

A mai történet csak egy rövid mozzanatot hozott elénk, és mégis mennyi minden benne van. Benne van ebben az egyben, ebben kevésben, ebben a pár szóban mindaz, ami lényeges és mindent eldönt. Kihozom nektek, mondja Pilátus. Mintha valóban a hatalmában állna Jézust szabadon bocsátani vagy elítélni. Ezzel fenyegette az imént Jézust. Mi azonban azt értjük itt meg, hogy Isten hatalmában ennek az ördögi körnek a megtörése, a bűnbakképzés ritusának megsemmisítése. Krisztus áldozata ugyanis, ahogyan a Zsidókhoz írt levél ezt leírja, megtöri a bűnbak képzésszörnyű, szakadatlan történetét, amelyben az emberiség él. Él mind a mai napig, sokféle, sokféle módon, kicsiben és nagyban. Csak ma, a mi időnkben hány ilyen esemény zajlik! Ha találnak bűnbaknak valót, kipécézik, rábizonyítják, ő pedig vállalja a vádat, aztán megsemmisítik. Jézus a keresztes önként vállalta. De úgy, hogy a vádat nem vette magára, hanem ártatlanul halt meg, és ezzel megtörte ezt a szörnyű logikát. Megnyitotta a számunkra a kegyelemnek és a megbocsátásnak a világát. Hallottuk, hogy Pilátus ezt mondja: nektek hozom ki. Ez pedig azt jelenti, hogy nem egyszeri történet a Jézus engesztelő áldozata.

Nem valami régi emlék, amit a keresztyének újra meg újra előhoznak, és odatesznek a világ elé, és mintegy vádolják vele a világot, hogy lám, ilyen az ember, csak ilyenek tudunk lenni, hogy az egy igazat, egy szentet elveszítettük. Ez nem egyszeri áldozat, hanem ez az egyszersmindenkori áldozat, örökké érvényes. Amikor azt monda Pilátus: nektek hozom ki őt – ebbe beleérthetjük a titkos isteni munkát, hiszen Krisztus életével, halálával, feltámadásával nekünk szerzettigazságot és életet. Kihozom nektek – ez az ember ítélete; Istené pedig az, amit a Zsidókhhoz írt levélben olvassuk: a békesség Istene pedig *kihozta* a halálból a juhok nagy pásztorát, örök szövetség vére által, a mi Urunk Jézus Krisztusunkat (Zsid 13,20). Az ember csak halálra tud kihozni, csak a kereszttig tud kivezetni. Isten, ahogy hallottuk, Jézus Krisztust kivezette és kihozta a halálból. És ebben van elrejtve, hogy bennünket is kivezet, kihoz bűnből, halálból, elveszésből –, és átvisz az Ő csodálatos országába (Kol 1,13). Ámen

Imádkozzunk: Mennyei Atyánk, azt kérjük mindenek előtt, hogy most, ahogy így állunk az imádság csendjében, csendesíts meg minketszívünkben és lelkünkben is. Engedd, hogy a keresztre tekintsünk. Igazán a Krisztus kereszttjére. És add, hogy Szentlelked erejében megértsük a kereszt titkát, hogy ahol mi emberi, földi szemeinkkel ítéletet látunk, ahol csak haragra, elveszésre tudunk következtetni, és ahol, tapasztalatink alapján, számukra minden véget ér, ott engedd látnunk kegyelmedet, engedd látnunk bűnökből oldozó szeretetedet, engedd látnunk azt az új kezdetet, amely öröktől fogva el van rejtve benned mindazok számára, akik Krisztust követik, szavának engednek, és hozzád igyekeznek. Engedd, mennyei Atyánk, ebben az imádságos csendben, hogy a lelkünk legmélyén visszahangozzon a mi üdvözítőnk szava, ígérete, mindazt, ami beteljesedett, hogy ő halálra adatott, megfeszített, meghalt és harmadnapon feltámadott. Hogy Te kihoztad Őt a halálból, az elveszésből, a semmiből, és valósággá teszed, hogy akik Őbenne hisznek, ha meghalnak is élnek. Add nekünk ezt a boldog reményt.

Könyörgünk, mennyei Atyánk, azokért a keresztyénekért, Krisztus-követőkért, akiket ma sok helyütt a világban üldöznek az Üdvözítő miatt. Akik sérelmet, hátratételt, szenvedést, sőt halált szenvednek, mert megvallják: Jézus Krisztus Úr mindenek felett. Akik hirdetik és élik, hogy Őbenne részesedve megváltozik az életünk, mássá leszünk: szentté és igazzá. Óvd meg őket, mennyei Atyánk. Őrizd őket bajtól, veszedelemtől, teremts életükben békességet, hárítsd el fejük felől a veszedelmet, hirdettesd a hatalmasoknak, hogy ők csak hatalmasok, Te vagy a Mindenható. Könyörgünk, Urunk, a szenvedőkért, azokért, akiket igazságtalanságok, hátratételek sújtanak, könyörgünk a kisémmizettekért, akik elől embertársaik orozzák el a legszükségesebbeket, még a puszta életre valót is. Könyörgünk e világ szegényeiért, nincstelenjeiért, megvetettjeiért, a senkikért, akikért eljött Krisztus, hogy általa valakikké legyenek. Kérünk, mennyei Atyánk, hogy miközben mi élvezzük áldásaidat, a Tőled kapott békét, ajándékaitéséletükbőségét, add meg nekünk, hogy meg tudjuk nyitni életünket a nincstelenek és a szűkölködők előtt. Kérünk betegeinkért, a gyógyulásra várókért, áldd meg őket és orvosaik kezét. Hozd őket közénk vissza, hogy velük együtt magasztalhassunk Téged gyógyító szeretetedért. Könyörgünk a gyászolókért, a vigasztalást keresőkért, a szomorkodókért. A feltámadott Jézus Krisztus erejével, dicsőségével kötözd be szívük sebé, vigasztald és buzdítsd őket. S nekünk is, Atyánk, akik most hallottuk az ígét, adj Lelked által megújulást, szent elkötelezést, hogy neved dicsőségére, embertársaink javára élhessünk. Krisztusért hallgasd meg könyörgésünket. Ámen